

5773

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 4 mei 2013 / 24 ijar 5773
Sidra Behar Bechoekotai, Wajikra [Leviticus] 25:1-27:34
Tanach blz. 250-260
Haftara: 2 Divree Hajamiem 36:11-23
Tanach blz. 1831-1832

Commentaar: rabbijn Rich Kirschen, directeur Israël Programma's, [Union for Reform Judaism](#)

Vertaling: Rachel Reedijk
[Het Engelse origineel](#)

Het is niet voorbij tot het voorbij is en zelfs dan... is het niet voorbij.

Ik heb nooit nee kunnen zeggen tegen het schrijven van de Sidra van deze week, want in 1976 was Behar-Bechoekotai de sidra van mijn bar mitswa - inderdaad, compleet met vrijetijdskleding. Wie een idee wil krijgen van wat die vrijetijdskleding inhield, verwijs ik naar oude herhalingen van Six Million Dollar Man [een populaire Amerikaanse televisieserie uit de jaren 1970 over een astronaut die na een ernstig ongeluk herbouwd wordt als cyborg, RR]. In die tijd had ik geen idee wat ik las voor mijn bar mitswa, en zo verging het ook de anderen. Maar zo werd het nu eenmaal gedaan in die tijd, althans in de 'heilige' stad Woodmere, Long Island, in mijn Conservadoxe sjoel (ik weet niet of dit soort hybride vormen nog steeds bestaan). In mijn sjoel (wij zeiden geen 'Tempel') konden mannen en vrouwen bij elkaar zitten. Daarnaast was er een apart gedeelte ingericht voor de oudere mannen (waarschijnlijk waren ze net zo oud als ik nu zelf ben), die daar gingen zitten en rare zangerige geluiden maakten.

Niet alleen het merkwaardige refrein dat van de oude mannen-bankjes kwam, ook de Hebreeuwse klanken waren voor mij volslagen onbegrijpelijk. Voor mij was Hebreeuws een bijzondere geheimtaal die je reserveerde voor als je tot God bad. Jiddisch was op een wat vergelijkbare manier een speciale geheime taal voor als ik in problemen raakte. De ironie wil

dat, nu ik in Jeruzalem woon en als ik Jiddisch hoor, dit nog steeds betekent dat ik in de problemen zit. Om terug te komen op het moment waarop ik dertien was en in het Hebreeuws moest reciteren: ik herinner mij hoe trots ik was omdat ik het Hebreeuws beheerste, maar ook dat ik geen binding had met de taal. De klinkers kon ik onder de knie krijgen; wat het betekende, wist ik niet. Om de een of andere reden was de eerstvolgende keer dat het Hebreeuws op mij een vergelijkbare uitwerking had toen ik op zestienjarige leeftijd in Israël was en het woord *pizza* zag staan, in Hebreeuwse letters. Dat was onmogelijk. Hoe kon zo iets wereldlijks in het Hebreeuws geschreven worden, de taal die we voor God moesten bewaren?

Nu weten we dat er twee Jeruzalems zijn, het aardse en het hemelse. Er is het Jeruzalem waarvoor we bidden en dat steeds terugkeert in de liturgie, en er is het Jeruzalem waar ik parkeergeld moet betalen. Op zestienjarige leeftijd realiseerde ik mij met een schok dat er een 'Hemels Hebreeuws' bestond en een 'Aards Hebreeuws' zoals in 'pizza'. Nu ik mijn eigen pubers grootbreng in Jeruzalem heb ik meer 'Aards Hebreeuws' opgedaan dan ik voor wenselijk houd, en is Jiddisch ineens niet meer de enige taal die mij doet vrezen dat ik in de problemen zit. Ik kan alleen zeggen dat het misschien iets was uit een lang vervlogen tijd om als zestienjarige naar Israël te gaan en Hebreeuws te horen buiten de context van de synagoge. Het is echter deze herinnering die mij verbindt met de haftara bij Behar Bechokotai (Jirmeja 32:1-32) [De haftara die dit jaar in de Nederlandse LJG-sjoels wordt gelezen is een andere: 2 Divree Hajamiem/Kronieken 36:11-23, red.]

De haftara (en niet de 'halve Tora' zoals mijn vrienden en ik dachten toen we dertien waren) vertelt het verbazingwekkende verhaal over het Babylonische leger dat op het punt staat om Jeruzalem te verwoesten. (Jirmeja 32:1-25) Het ziet ernaar uit dat het volk op het punt staat om in ballingschap gevoerd te worden en uitgerekend Jirmeja's neef, Chanam'eel, vraagt de profeet om zijn aandeel in een stuk land in Anatot, een buitenwijk van Jeruzalem, vrij te kopen. De huizenmarkt is ingestort, maar Chanam'eel houdt zich aan een van de meest belangrijke joodse waarden: begrijpen dat het niet voorbij is tot het voorbij is, en zelfs dan is het niet voorbij (Ik denk dat dit een uitspraak is van yogi Berra, geciteerd door Michael Brooks). De ongelooflijke boodschap die deze haftara uitdraagt is dat ongeacht hoe slecht een situatie eruit ziet, er altijd iets is - ingebakken in de joodse traditie - dat reden geeft tot optimisme. Ja, we scheppen er genoeg in om te klagen en te zeuren, maar uiteindelijk is er iets, diep van binnen, dat weet dat als we maar hard genoeg werken, we onze dromen kunnen realiseren.

Ik ben nu in de gelukkige positie dat ik elk jaar 2600 jongeren die aangesloten zijn bij de Amerikaanse Reform Beweging naar Israël kan brengen, om deel te nemen aan educatieve programma's georganiseerd door de Union for Reform Judaism – velen zijn zestien jaar oud. Als ik hen ontmoet en met ze praat, is een van de vragen die ik altijd stel: waarom worden jullie Joden genoemd? Vaak reageren ze met stilte en verwarring. Een van de antwoorden die ik met hen deel is, dat ergens, op de een of andere manier, iemand in hun familie afkomstig is van de plek die zij precies op dit moment bezoeken: Judea of Jehoeda. Dan leg ik uit dat wij Joden zijn omdat mensen die woonden in een gebied dat Judea heette Jood/Jehoedi werden genoemd. Voor velen van ons geldt dat ons volk wegtrok, of werd weggejaagd, uit Judea naar Babylonië, en vandaar verder naar Spanje of Polen, en vanuit Polen of Oekraïne naar New Jersey of Florida. En nu ben 'jij' terug op de plek waar jouw familie zijn omzwervingen is begonnen. Ergens is het niet te bevatten; het is niet logisch dat wij zo lang trouw bleven aan dit volk. Alleen een volk dat niet snel opgeeft, zoals in de haftara, blijft hardnekkig vasthouden. En dus noemen wij onszelf duizenden jaren later nog steeds Joden en keren we naar het land Judea terug. De discussie over Judea vindt gewoonlijk plaats in de King David Street nr. 13, en niet in het Israëlische kantoor van de North American Federation of Temple Youth. Het mag er voor mij destijds als een *taalkundig* stukje pizza hebben uitgezien, maar het heeft iets van een wonder, om jong en joods te zijn en aan te komen in een joods land waar Hebreeuws wordt gesproken. Het laat zien dat Chanam'eel, de neef van Jirmeja uit de haftara, geen dwaas was om in Israël te willen investeren. Hij wist dat dit altijd ons thuisland zou zijn. En ik zie dat de jongeren die Israël bezoeken dat ook weten.